

Kocha,

nie kocha

PROGRAM

sponsoring i partnerzy

patroni medialni:

PRAPREMIERA: 5 LISTOPADA 2022

Tekst programu: Tomek Śpiewak
Identyfikacja graficzna: Ola Jasionowska
Projekt i skład: Anna-Maria Wolniak

W tekście przedstawienia wykorzystano fragmenty utworów:

“Cierpienia młodego Wertera” Johanna Wolfganga Goethego
“Ren” Friedricha Hölderlina

tekst: Wilhelm Müller, tłumaczenie: Tomasz Śpiewak

“Po Tamtej Stronie Góry” z albumu “Magic Lady” Urszuli Dudziak
& Walk Away, Polskie Nagrania Muza – SX 2829

tekst: Wilhelm Müller, tłumaczenie: Tomasz Śpiewak

Dziękuję Kamili Kułakowskiej za lekcje śpiewu
T. Śpiewak

M. - Damian Sosnowski
Akompaniátorka - Lena Ledoff
Ojciec - Sławomir Sulej
Francis - Paweł Audykowski
Bettina - Halszka Lehman
Jena - Aleksandra Posiełężna
Piękna M. - Dorota Ignatjew
Mija - Mirosława Olbińska
Igor/Myśliwy - Bartosz Turzyński

Tekst i reżyseria - Tomek Śpiewak
Scenografia i kostiumy - Anna Met
Video i reżyseria światła - Wojciech Sobolewski
Muzyka - Justyna Stasiowska
Ruch sceniczny - Katarzyna Sikora

Asystentka scenografki - Anna-Maria Wolniak
Asystent reżysera - Michał Kruk
Inspicjentka - Hanna Molenda

“PIĘKNA”

prolog

*

Nauczycielka - Dorota Ignatjew
Tenor - Bartosz Turzyński
Studentka 1 - Halszka Lehman
Studentka 2 - Aleksandra Posiełżna
Stroiciel - Paweł Audykowski
Akompaniatorka - Lena Ledoff
Uczeń - Damian Sosnowski
Portierka - Mirosława Olbińska

“M”

akt I: “M jak Młynarczyk”

Dzień, który się zepsuł
Dzień, w którym spojrzałem dwa razy w lustro
Dzień, w którym miałem dwie ważne rozmowy

Intermedium o mące

akt II: “M jak Muzyka”

Dzień, w którym odwiesiłem gitarę
Dzień, w którym spojrzałem na świat innymi oczami
Ostatni dzień

epilog

Pięć miesięcy później

*

PIEŚŃ I

Wędrować

tłum. T. Śpiewak

Wędrowka to rozkosz młynarza,
wędrowka!
Biednym jest młynarz, który siedzi w miejscu,
wędrowka!
Nauczyliśmy się tego od wody,
wody!
Ona nigdy nie odpoczywa,
dzień i noc jest w ruchu,
woda!
Tak samo koła,
koła!
Nigdy nie stoją w miejscu,
kręcą się bez ustanku,
koła!
Nawet kamienie, ciężkie kamienie,
kamienie!
Tańczą radośnie
im szybciej, tym lepiej,
Kamienie!
O, wędrowko, moja rozkoszy,
wędrowko!
O Panie, o Pani,
Pozwólcie mi wędrować w spokoju,
wędrować!

Lata dwudzieste w historii Europy
zawsze były ciężkie.
Dzisiaj, sto lat temu, dwieście lat temu...
Co człowiek miał kiedyś do dyspozycji?
Modlitwę, alkohol, przemoc.
Mógł sobie pogadać do strumienia.
Żadnej opieki psychologicznej.

M JAK MIŁOŚĆ

1820

Grupa przyjaciół w ramach intelektualnej rozrywki wymyśla śpiewogrę o zakochanym młynarczyku. Role zostają przypisane poszczególnym jej członkom. Głównymi osobami dramatu muzycznego są: Córka Młynarza (Hedwig von Staegemann), Młynarczyk (W. Müller) i Myśliwy (W. Hensel). W finale śpiewogry Młynarczyk – z powodu zawiedzionej miłości – popełnia samobójstwo.

Fikcyjny dziennik W. Hensela, pierwowzoru postaci Myśliwego

7 maja 1820, Dessau

Jesteśmy przygnębieni sytuacją polityczną. Zaczynamy fantazjować, że jesteśmy młynarzami. Młyn przyciąga dziwnych ludzi. To świat chaosu – tak jak chmury.

14 maja 1820, Dessau

Głosowaliśmy dziś, czyją postać uśmiercimy w finale dramatu. Ostatecznie wybraliśmy wersję, w której ginie Młynarczyk. Jako myśliwy wygłoszę mowę pogrzebową. Müller wziął na siebie napisanie tekstu z naszych improwizacji. Przed obrazami Friedricha tłumaczyłem mu, co uważają współcześni malarze: że kiedy człowiek ogląda uwieczniony pejzaż, doznaje mistycznego połączenia z naturą. Powinien zatem nie tylko kontemplować dzieło sztuki, ale także chłonąć zawartą w nim prawdę: naturę jako przerażający młyn śmierci, straszliwy kołowrót, nierozzerwalny splot więzów, królestwo żarłoczności.

14 czerwca 1820, Dessau

Müller napisał dla siebie monodram. Wszystkich nas usunął z tekstu! Z mojej postaci zostało tyle tylko, że Młynarczyk o mnie wspomina. Müller popsuł nam humor.

“Kiedy marzymy o społeczeństwie szczęśliwym, harmonijnym, wyobrażamy sobie, że jest oparte na miłości.

Namiętna miłość ma niewiele wspólnego z harmonią. Bliższa jest rozjuszeniu, rozpadowi i rozłamowi kultur, niż spokojnym snom o ich zgodnym współistnieniu”

Julia Kristeva, “Historie miłosne”

M JAK MUZYKA

1928

“Piękna Młynarka” – cykl pieśni skomponowanych przez Franciszka Schuberta do poezji Wilhelma Mullera - streszczenie

Czwartek 24 października 1929, Nowy Jork

17-letni syn finansisty, który w wyniku krachu na giełdzie stracił tego dnia całą rodzinną fortunę, słucha z gramofonu cyklu pieśni Schuberta i czyta ich opisy, umieszczone na okładce płyty wydanej przez Columbia Records. Dźwięk bardzo złej jakości.

Syn finansisty:

Pieśń 1. Młody ambitny chłopak pragnie zostać młynarzem. Wyrusza w poszukiwaniu młyna, w którym mógłby kontynuować naukę. Wędrując doznaje olśnienia: ruch jest tym, co łączy go z naturą.

Pieśń 2. Chłopak najwyraźniej zgubił drogę – widzimy, jak schodzi ku dolinie. Podąża za strumieniem, który obiecał pewnie spełnić jego najskrytsze pragnienie.

Pieśń 3. Młynarczyk dochodzi do młyna. Jego uwagę zwracają czyste okna. Zastanawia się, czyja ręka je myje.

Pieśń 4. Młynarczyk dziękuje strumieniowi, że tak dobrze się spisał. Pyta, czy to piękna córka młynarza posłała strumień po niego; czy w szumie wody słyszał jej głos. Strumień ma złe przecucia – nie szukał chłopakowi dziewczyny, tylko miejsca na praktyki.

Pieśń 5. Młynarczyk jest poirytowany, że spośród czeladników niczym się nie wyróżnia. Wyobraża sobie, jak by wyglądał, gdyby miał tysiąc rąk – wtedy na pewno przyciągnąłby uwagę Pięknej Młynarki. Stary Młynarz dziękuje wszystkim za pracę. Jego córka mówi: *dobranoc*.

Pieśń 6. Zasmucony Młynarczyk pyta strumienia, czy dziewczyna go kocha, czy nie. Strumień milczy.

Pieśń 7. Młynarczyk traci cierpliwość. Miał nadzieję, że dziewczyna zauważy jego zapadnięte policzki i ziemistą cerę – że domyśli się, co do niej czuje. Fantazjuje, że nauczy ptaka wyśpiewywać słowa: *„moje serce jest twoje na zawsze”*. Strumień milczy.

Pieśń 8. Młynarczyk ćwiczy przed lustrem scenę spotkania o poranku. Odgrywa przed samym sobą bolesną fantazję o odrzuceniu. Strumień milczy.

Pieśń 9. Młynarczyk zbiera kwiaty. Najwyraźniej zamierza zaprosić Młynarkę na spacer. Strumień milczy.

Pieśń 10. Młynarczyk zabiera Młynarkę na spacer.

Młody człowiek wyłącza gramofon. W pokoju obok pada strzał.

Nagrania cyklu **“Piękna Młynarka”**, które polecam:

Die Schöne Müllerin, Jonas Kaufmann, Helmut Deutsch, Decca Music Group Limited
Die Schöne Müllerin, Fritz Wunderlich, Hubert Giesen, SWR Classic
Die Schöne Müllerin, Dietrich Fischer-Dieskau, Gerald Moore, Deutsche Grammophon

T. Śpiewak

M JAK MŁODOŚĆ

Przyjaźń, która łączy Młynarczyka i Strumień, to szczególna relacja, wiążąca człowieka i wodę.

Kiedy chłopiec zadaje pytania – Strumień milczy.

Kiedy mówi, że już go nie potrzebuje – Strumień milczy.

Kiedy prosi, żeby został współnikiem jego zazdrości – Strumień milczy.

Kiedy mówi, że chce się zabić – Strumień się odzywa, ale chłopak go nie słucha.

Strumień nie jest profesjonalistą.

Dane Komendy Głównej Policji wskazują na gwałtowny wzrost liczby zachowań samobójczych wśród dzieci młodzieży. W 2021 roku próbę samobójczą podjęło 1496 dzieci i nastolatków poniżej 18. roku życia; aż 127 z tych prób zakończyło się śmiercią. W porównaniu do 2020 roku to wzrost odpowiednio o 77 i 19%. Na każdą 28-osobową klasę przypada średnio dwóch uczniów po próbie samobójczej.

Dziecko czy nastolatek nie ma jeszcze narzędzi potrzebnych do radzenia sobie w trudnych chwilach. Potrzebuje czasu, aby je zdobyć ¹.

A gdyby ktoś pomógł Młynarczykowi?

---

¹ Tragiczne statystyki.

Coraz więcej dzieci odbiera sobie życie w Polsce,

<https://portalstatystyczny.pl/tragiczne-statystyki-coraz-wiecej-dzieci-odbiera-sobie-zycie-w-polsce/>

PIEŚN X

DESZCZ ŁEZ

tłum. T. Śpiewak

Siedzieliśmy w absolutnej harmonii
Pod baldachimem olch.
Patrzyłem w srebrzyste lustro strumienia.
Pojawił się księżyc, potem gwiazdy.
Nie patrzyłem w odbicie gwiazd tylko jej oczu.

Wydawało mi się, że w potoku zanurzył się wszechświat.
Głębia mnie przyciągała
Choć na powierzchni falowała wesoło.
Jakby słyszał jego głos
"Chodź ze mną przyjacielu".
Moje oczy napełniły się łzami.
Powierzchnia lustra nagle się zmąciła.
Wtedy ona powiedziała:
Zaraz lunie. Do widzenia. Idę do domu.

Jeśli zmagasz się z kryzysem zdrowia psychicznego
lub znasz kogoś, kto jest w kryzysie, zadzwoń:

800 70 2222

CAŁODOBOWE BEZPŁATNE CENTRUM WSPARCIA
DLA OSÓB W STANIE KRYZYSU ZDROWIA PSYCHICZNEGO

800 080 222

CAŁODOBOWA BEZPŁATNA INFOLINIA
DLA DZIECI, MŁODZIEŻY, RODZICÓW ORAZ NAUCZYCIELI

Obie linie są prowadzone przez Fundację ITAKA.

Dziękuję za twoją pracę! Dobranoc ².

² to jest cytata z tekstu przedstawienia i z Muellera/Schuberta